

Naïef geweest

Haar ex had er helemaal geen belang bij haar te verstoten: een vrouw die haar man om verstoting vraagt, dient hem 'schadeloos' te stellen, waarbij hij kan eisen wat hij wil.

Bovendien blijft zo'n verlaten vrouw seksueel opeisbaar, zelfs als hij zich jaren niet heeft laten zien. Volgens Shirin komt het vaak voor dat moslimmannen hier trouwen, scheiden en vervolgens een tweede of derde bruid naar Nederland halen om ze vervolgens allen als echtgenote op te eisen. Weigeren is er niet bij, zeker niet wanneer de familie van de vrouw gevoeliger is voor de familie-eer dan voor haar geluk. Ingeprent dat 'God het wil', schikken zij zich vaak maar in hun lot.

Shirin kon niet accepteren dat haar ex gewoon hier in Nederland nieuwe relaties had terwijl zij op schaamtevolle wijze in haar huwelijk "gevangen gehouden werd". Dat botste met haar rechtvaardigheidsgevoel en haar primaire intuïtie dat er van een huwelijk eigenlijk nooit sprake is geweest. "Ik voelde mij helemaal niet getrouwd."

Ze erkent dat ze, net als vele lotgenoten, naïef is geweest. Maar dit kan toch nooit de bedoeling van de Schepper zijn in wie ze ondanks alles heilig gelooft? Moslimvrouwen worden zo vaak het slachtoffer van hun eigen onschuld, zegt Shirin terwijl ze naar de juiste woorden zoekt. Ze spreekt over een bepaalde "puurheid" waarin ze diep en bijna onvermijdelijk gekwetst worden, helemaal als ze hun man moeten delen met andere vrouwen. "Dat gebeurt ook hier in Nederland en naar ik vrees op grote schaal."

Illegale huwelijken

Als gelovige moslimvrouw richtte Shirin zich vergeefs tot verschillende imams, onder wie de Irakese groot-ayatollah Al Sistani. Hoewel de islam het volgens haar anders voorschrijft, kreeg zij het advies zich in haar lot te schikken.

Dat deed zij niet. In een kort geding tegen haar ex oordeelde de rechter dat het een onrechtmatige daad was dat hij niet meewerkte aan ontbinding van het religieuze huwelijk op grond van het recht op gezinsvorming en het recht om te huwen. Een forse dwangsom hielp een handje.

Shirin ontdekte dat zij in Nederland vele lotgenoten heeft. Volgens haar worden op grote schaal onder dwang illegaal huwelijken gesloten, worden vrouwen uitgetrouwde of in geval van 'ongehoorzaamheid' naar de schoonfamilie in het land van herkomst gestuurd of verstoten. Vaak is er niets eens sprake van een burgerlijk huwelijk, ofschoon dat wettelijk verplicht is op straffe van forse boetes.

Afkeurende blikken

Als we haar vragen waarom zij een hoofddoek draagt, voor velen symbool van vrouwenonderdrukking, antwoordt ze spontaan dat ze zich daar wel bij voelt omdat zij dat van kleins af gewend is. Haar omgeving heeft daar nooit negatief op gereageerd. Wel krijgt ze afkeurende blikken van fundamentalistische 'baardmannen' die gelakte nagels en een hoofddoek als een ongerijmdheid beschouwen.

Als ze hem zou afdoen zou ze zich isoleren van de moslimgemeenschap. Ze wil moslimvrouwen juist zo-

Foto: Shutterstock

Het fenomeen 'huwelijkse gevangenschap' wordt onderschat, stelt Shirin Musa. Zij werd er zelf slachtoffer van.

veel mogelijk bewust te maken van deze huwelijksproblematiek. Ze wijst hen erop dat ze ook voor het religieuze huwelijk in een contract tevoren voorwaarden voor onverhoopte ontbinding kunnen vastleggen. Ze wil ook de politiek tot maatregelen bewegen, zoals ju-

'Wie afstand doet van zijn geloof, tekent zijn eigen doodsvonniss'

ridische erkenning van in Nederland uitgesproken echtscheiding in het land van herkomst.

Maar waarom breekt ze niet met de islam? Haar enorme spagaat is al gedurende het hele interview voelbaar geweest. Maar ze is er in opgegroeid, zegt ze. "Ik geloof in God, rechtvaardigheid en menselijke waardigheid."

Een Nederlandse pater

Plotseling begint ze over de Nederlandse pater Otto Postma (1925-2001), met wie zij in Pakistan bevriend raakte. Dat zij de katholieken benijdt om de biecht. Dat zij haar zielenroerselen zomaar en zonder vrees bij iemand kon uiten was een geweldige openbaring.

Dan klinkt er verdriet door als ze vertelt over haar verlangen ooit te trouwen en kinderen te krijgen. Ze is best tevreden, maar de biologische klok tikt wel door.

"Stel dat ik afstand zou doen van mijn geloof. Dan besta je voor de moslimgemeenschap niet meer en overlaad je je familie met schande. Je tekent je eigen doodsvonniss. Niet alleen in sociaal opzicht."

Ze zwijgt even, en besluit: "Moslimvrouwen hebben het heel zwaar." +

Arabia

We bevinden ons in één van die periodes die wel 'paradigma-verschuiving' worden genoemd, zeg maar transitie. Als zo vaak slingert vooral de stokkende economie het gevoel van verschuiving en crisis aan. Vanzelfsprekendheden storten in elkaar. Over een aantal jaren zal zich een aangepast evenwicht aftekenen dat dan als het nieuwe 'normaal' zal gaan gelden. Ooit was kolonialisme een vanzelfsprekendheid, nu kunnen we ons die Europese pretenties niet gemakkelijk meer voorstellen. Zo bezien leven we in feite in boeiende tijden, zoals de overgang van het Romeinse rijk naar de Middeleeuwen boeiend was. Maar 'boeiend' sluit in deze context 'bedreigend' geenszins uit.

De Arabische wereld bevindt zich niet minder dan Europa in zo'n onrustige transitie, zij het op een andere wijze. Panarabisme en communisme stortten al in de jaren zeventig in, wat tot voor kort bleef, waren de autoritaire staten zonder ideologie. Arabische staten in de laatste 40 jaar waren officieel ook (semi)seculier: religie en staat werden gescheiden, Moslimbroeders wachtte het gevang. Dat is waarom religieuze minderheden in Saddams Irak, in Moebarak's Egypte en in Assads Syrië de despotische regimes min of meer steun(d)en: alles beter dan een islamitisch regime.

Hoe nu verder? Het secularisme van deze regimes was een nogal opgelegd pandoe gebaseerd op Europese, vooral Franse ideeën. Het lijkt nu weggevaagd te worden. Tegelijkertijd zien we hoe de islamiseringstrend de relaties tussen soennieten en sjiïeten op scherp zet. Soennitisch Qatar en Saoedi-Arabië zien Iran als de vijand. Iran, het Assadregime en Hezbollah vormen een sjiïtisch front. In Libanon en Bahrein staat de sektarische onrust op scherp. In Egypte breekt af en toe hysterie uit als een handvol soennieten zich tot de sjiïa bekeert. Je moet hopen dat dit niet uit de hand loopt, maar er is tegelijk ruimte voor een historische parallel.

De echte wortel van Europa's scheiding van Kerk en staat was niet de Verlichting, maar de herinnering aan de gruwelijke godsdienstoorlogen van de zeventiende eeuw. Niet dat religie werkelijk de drijfveer achter deze oorlogen was: Frankrijk was steeds de grote bondgenoot van de protestanten tegen de gezamenlijke vijand, de keizer in Wenen. Maar niettemin werden die oorlogen een soort collectieve Europese ervaring: religie en staat verbinden, is een slecht idee. De oplopende soenna-sjiïa spanningen zouden op termijn tot een Arabische collectieve ervaring van een gelijk soort kunnen leiden. Aan de jaren zeventig-generatie van bebaarde mannen, die juist de macht heeft gegrepen, zal het niet besteed zijn. Maar de volgende generatie zou het belang van scheiding van religie en staat wel eens veel beter kunnen vatten.

Observator

Huwelijkse gevangenschap

Femmes voor Freedom, de stichting van Shirin Musa, wil dat religieuze huwelijken onder dwang beëindigd kunnen worden. Beëindiging is in islam en jodendom uiteindelijk een beslissing van de man. Het katholieke sacramentele huwelijk daarentegen kan zelfs door de Kerk niet worden ontbonden. Hooguit kan het nietig worden verklaard als kan worden vastgesteld dat het ongeldig gesloten is. (JP)